

МЕЖІ ЗДІЙСНЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ПОДРУЖЖЯ

УДК 347.72.03: 347.115

Постановка проблеми. Особисті немайнові та майнові відносини виникають між подружжям для формування сім'ї, виникнення родинних зв'язків і здійснення сімейних прав та обов'язків в інтересах і на потреби сім'ї. Оскільки корпоративне законодавство не регулює сферу підприємництва крізь призму участі в ній членів сім'ї, в тому числі подружжя, правові засади майнових відносин подружжя, що виникають внаслідок участі у формуванні статутного капіталу та діяльності юридичних осіб корпоративного типу, визначаються нормами цивільного, корпоративного та сімейного права. У зв'язку з цим важливим елементом правового регулювання майнових відносин подружжя в підприємницькій діяльності є визначені межі здійснення корпоративних та сімейних прав подружжя у вказаній сфері.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Більшість наукових праць, присвячених здійсненню корпоративних прав, в тому числі подружжям, виконано такими сучасними вченими, як В. А. Васильєва, О. М. Вінник, І. Р. Калаур, О. О. Кот, Ю. М. Жорнокуй, М. В. Сокловський, І. В. Спасибо-Фатєєва, В. І. Цікало та інші.

Метою статті є розкрити межі здійснення корпоративних прав подружжя щодо майна, що є спільною сумісною власністю подружжя, переданого до статутного капіталу юридичної особи корпоративного типу.

Виклад основного матеріалу. У теорії приватного права М. О. Стефанчук в поняття «межі права» вкладає всі ті можливості, які особа здатна для себе набути у зв'язку з юридичним закріпленням її прав, «межами здійснення права» автор вважає передбачені актами цивільного законодавства чи правочином способи, якими уповноважена особа може набути ті можливості, що закріплені в юридичному закріпленні цих прав [14, с. 11]. Кот О. О. зазначає, що в залежності від джерела походження існують дого-

вірні межі здійснення цивільних прав – тобто індивідуальні межі, встановлені самими сторонами в договорі; законодавчі межі – обмеження, які прямо встановлені законодавством; та надзагальні межі здійснення суб'єктивних цивільних прав, які виводяться з принципів приватного права [3, с. 9].

У теорії корпоративного права теж існують певні пропозиції щодо визначення меж здійснення цих прав. Саракун І. Б. зауважує, що найбільш характерними межами здійснення корпоративних прав є принципи здійснення права; права та інтереси товариства та його учасників; способи та строки здійснення права [8, с. 185]. Власний підхід до виокремлення засади здійснення корпоративних прав здійснює І. В. Цікало: 1) здійснення корпоративних прав вільно й на власний розсуд; 2) здійснення корпоративних прав добросовісно й розумно; 3) здійснення корпоративних прав у співвідношенні з розміром частки в статутному капіталі [15, с. 63]. Запропоновані вченими принципи здійснення корпоративних прав базуються на загальних засадах приватного права та визначаються кодифікованими і спеціальними нормативними положеннями, що дає можливість погодитися з думкою про те, що межі здійснення суб'єктивного корпоративного права в першу чергу визначаються принципами приватного права.

Разом із тим найбільш загально межі здійснення суб'єктивних цивільних прав визначені в Конституції України та ст. 13 ЦК України, які поширюються на всі їх види, і зокрема на корпоративні права [8, с. 185]. Так, положення ст. 13 Конституції України щодо власності, яка зобов'язує і не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству, в корпоративному праві означають закріплення державою на рівні закону найбільш оптимальних та типових вимог щодо створення, функціонування та припинення товариства, надання можливості учасникам корпоративних відносин визначати особливості реалізації їх корпоративних прав у певних межах [3, с. 24].

Спеціальні межі здійснення корпоративних прав встановлені у Главі 8 ЦК України та законодавчих актах, положеннями яких визначені підстави, умови, порядок набуття (припинення) та особливості здійснення корпоративних прав учасниками окремих

видів підприємницьких товариств [8, с. 186]. Крім того, спеціальні межі здійснення корпоративних прав визначаються законами, що регулюють правових статус окремих організаційно-правових форм юридичних осіб корпоративного типу, як то, наприклад, Закони України «Про акціонерні товариства», «Про товариства з обмеженою відповідальністю та додатковою відповідальністю», «Про сільськогосподарську кооперацію» тощо.

Дійсно, межі корпоративних прав встановлюються законом та охоплюються їх змістом. Проте, способи їх здійснення більш деталізовано прописуються в локальних актах корпорації [11, с. 157]. Тому межі здійснення суб'єктивних корпоративних прав можуть визначатися не тільки законами, але й локальними актами (установчими документами, положеннями, інструкціями), що дають змогу ідентифікувати правомірність поведінки учасника підприємницького товариства. Водночас, не слід забувати й про договірне регулювання корпоративних відносин, зокрема йдеться про корпоративний договір, у якому визначаються способи реалізації корпоративних прав, що не суперечать законодавчим та локальним актам, але в той же час прописуються більш детальні умови їх здійснення.

Таким чином, межами здійснення суб'єктивного корпоративного права є загальні засади приватного права і акти законодавчого, локального та індивідуального регулювання, спрямовані на визначення способів здійснення корпоративних прав, що проявляються у вчиненні фактичних і юридичних дій чи бездіяльності учасника юридичної особи корпоративного типу.

Однак для дослідження питання про межі здійснення корпоративних прав подружжя варто звернути увагу на окремі положення про загальні межі здійснення цивільних прав, що визначені ст. 13 ЦК України, а саме про те, що не допускаються дії особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах.

Жорнокуй Ю. М. та С. О. Сліпченко зазначають, що на сьогодні вчені під зловживанням суб'єктивним правом розуміють: поведінку, правопорушення, дії учасника правових відносин, форму здійснення права [5, с. 88]. Зокрема, І. Б. Саракун вка-

зує, що під зловживанням суб'єктивним корпоративним правом розуміється поведінка учасника корпоративних відносин, наслідком якої є завдання шкоди іншим суб'єктам (суб'єкту) цих правовідносин [10, с. 150]. Щоб оцінити, чи перебуває та або інша дія за межами змісту суб'єктивного цивільного права, суд має насамперед зважувати на мету, задля якої за особою визнається відповідне право. Зловживання має місце, коли особа намагається реалізувати право всупереч меті, задля якої це право існує, або у спосіб, явно не пропорційний до цієї мети [6, с. 31].

У корпоративних відносинах єдиним центром є реалізація корпоративних прав. Сутність цих відносин полягає в отриманні особою – учасником товариства доходу від своїх вкладень у товариство у вигляді дивідендів чи курсової різниці від продажу акцій, задля чого їй надається можливість брати участь в управлінні товариством. Саме для цієї мети учасник набуває та здійснює свої корпоративні права [12, с. 74]. Тобто саме наявність майнової компоненти корпоративних прав створює інтерес для реалізації немайнових корпоративних прав. Учасник юридичної особи корпоративного типу бере участь в управлінні товариством з метою отримання матеріальних вигод у вигляді дивідендів від підприємницької діяльності юридичної особи, матеріальних активів при ліквідації юридичної особи тощо.

Однак, для прикладу, отримання дивідендів юридичної особи корпоративного типу має складну процедуру реалізації через рішення загальних зборів учасників та з урахуванням майнового капіталу юридичної особи станом на відповідний фінансовий рік. У свою чергу, в одних випадках, учасник юридичної особи реалізує право на участь у загальних зборах та голосує «за» чи «проти» рішення про виплату дивідендів з урахуванням реальних можливостей та фінансової звітності юридичної особи, а в інших випадках – передумовою для прийняття відповідного рішення є зловживання корпоративним правом учасника з метою приховати майнові надходження від підприємницької діяльності юридичної особи від інших учасників та/або третіх осіб.

Такому стану речей сприяє чинне вітчизняне корпоративне законодавство, у якому рішення про виплату дивідендів приймаєть-

ся на чергових загальних зборах товариства, що підтверджується нормами ст. 26 Закону України «Про акціонерні товариства» і ст. 30 Закону України «Про товариства з обмеженою відповідальністю та додатковою відповідальністю», згідно яких учасник (акціонер) товариства має право на отримання дивідендів тільки, якщо прийнято відповідне рішення учасниками товариства. В іншому разі такого права не виникає. При цьому законодавство передбачає щорічні відрахування на виплату дивідендів в обов'язковому порядку тільки стосовно володільців привілейованих акцій, так як такі акціонери позбавлені права брати участь в управлінні товариством. Інших виключень із загального правила немає.

Проте, на відміну від вітчизняного законодавства, у законодавстві багатьох європейських країн закріпленій обов'язок товариства про спрямування певної частини чистого прибутку на виплату дивідендів. Відповідно до корпоративного законодавства Швеції та Фінляндії акціонери, що володіють не менш як 10 відсотками акцій, можуть вимагати від товариства обов'язкової виплати дивідендів у розмірі 50 відсотків від чистого прибутку. Такий відсоток чистого прибутку спрямовується на виплату дивідендів і за законодавством Португалії. Законодавство Греції передбачає спрямування на виплату дивідендів не менш як 35 відсотків від чистого прибутку [16, с. 191]. Такі ж нововведення були б доречними й для українського корпоративного законодавства, адже досить часто учасники юридичної особи корпоративного типу приймають рішення на загальних зборах учасників про не-виплату дивідендів саме з метою приховати свої доходи від третіх осіб, в тому числі й від іншого з подружжя, хто не є учасником юридичної особи.

Щодо отримання активів у разі ліквідації юридичної особи корпоративного типу, то у зв'язку зі складною процедурою ліквідації, яка полягає у припиненні юридичної особи та здійсненні розрахунків з усіма кредиторами, правомочність на отримання частини активів у разі ліквідації є потенційною (спрямованою на майбутнє) та складною, оскільки має як майновий, так і зобов'язальний характер [7, с. 39].

Таким чином, право вимоги на виплату дивідендів та активів при ліквідації юридичної особи, як майнових складників суб'єктивного корпоративного права, виникає в одного з подружжя – учасника до юридичної особи корпоративного типу після здійснення немайнового суб'єктивного корпоративного права на участь, що зумовлює трансформацію суб'єктивного корпоративного права учасника в право вимоги до юридичної особи про зобов'язання вчинити дії з виплати дивідендів та / або активів останньої.

Щодо іншого з подружжя, то в даному аспекті виникає питання про те, які межі здійснення сімейних прав щодо майна, переданого до статутного капіталу юридичної особи корпоративного типу, а також яким чином уникнути зловживань зі сторони того з подружжя, хто є учасником юридичної особи корпоративного типу.

Так, певні особливості мають механізми здійснення суб'єктивних сімейних прав. Режим спільності майна подружжя означає, що: 1) майно, набуте подружжям за час шлюбу, вважається спільним, якщо інше не встановлено домовленістю сторін; 2) подружжя має рівні права щодо майна, що належить йому на праві спільної сумісної власності; 3) майно належить подружжю без визначення часток кожного з них у праві власності [1, с. 45].

Згідно з п. 28 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства під час розгляду справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» № 11 від 21 грудня 2007 р., зазначено, що виходячи зі змісту ч. ч. 2, 3 ст. 61 Сімейного кодексу України, якщо вклад до статутного фонду господарського товариства зроблено за рахунок спільного майна подружжя, в інтересах сім'ї, той із подружжя, хто не є учасником товариства, має право на поділ одержаних доходів.

Тобто з врахуванням норм сімейного права та судової практики зроблено висновок, що той із подружжя, хто не є учасником юридичної особи корпоративного типу має право тільки на майнові корпоративні права, які трансформувалися у право вимоги про виплату відповідних грошових коштів.

Боднар Т. В. зазначає, що до майна, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності, варто відносити: 1) прибуток, отриманий від підприємницької діяльності; 2) майно, що залишиться в разі ліквідації юридичної особи після задоволення вимог усіх кредиторів; 3) майно, що одержане одним із подружжя – учасником товариства – в разі виходу його зі складу учасників товариства, і майно (грошові кошти), одержане ним у разі відчуження своєї частки у статутному капіталі чи її частини іншій особі [2, с. 103]. Отже, з наведеного можна вважати, що подружжя набуває право спільної сумісної власності на майно, передане до статутного капіталу юридичної особи корпоративного типу, у вигляді дивідендів від діяльності та активів від ліквідації юридичної особи, а також грошових коштів чи іншого майна на випадок відчуження, виходу чи виключення учасника з товариства. При цьому варто враховувати, що майнові виплати, які надходять одному з подружжя – учаснику юридичної особи корпоративного типу у результаті здійснення корпоративних прав стають спільною сумісною власністю подружжя з моменту їх отримання чи зарахування на рахунок.

Разом із тим в сімейному праві межі здійснення сімейних прав і обов'язків теж визначаються не тільки нормами сімейного законодавства, але й договором. Основу договірному режиму майна подружжя становлять різного роду договори. Кожен із них має свою специфіку, яка, з одного боку, об'єднує їх в єдину групу, а з іншого – відрізняє від решти цивільно-правових правочинів [1, с. 46]. Проте, коли йде мова про визначення чи зміну правового режиму майна, що є спільною сумісною власністю подружжя, то особливу увагу звертає шлюбний договір, що має свою специфіку. У Сімейному кодексі України передбачено, що шлюбним договором регулюються лише майнові відносини між подружжям, визначаються їхні майнові права та обов'язки, а також майнові права та обов'язки подружжя як батьків [1, с. 46].

Великою перевагою шлюбного договору є те, що будь-яка подружня пара має можливість урегулювати свої майнові відносини на власний розсуд. Крім того, шлюбному договору притаманні ряд характеристик. По-перше, шлюбний договір має комплексний

характер і може одночасно включати умови, які складають зміст окремих видів договорів. По-друге, шлюбний договір – це єдиний вид договорів, предметом якого може бути не наявне, а так зване майбутнє майно, тобто майно, що буде придбане сторонами в майбутньому [4, с. 191]. Шлюбний договір обов'язково укладається в письмовій формі та нотаріально посвідчується. Шлюбний договір має двосторонній характер, є відплатним і консенсуальним. Вступає шлюбний договір в законну силу після укладання шлюбу і нотаріального посвідчення.

З наведених правових ознак шлюбного договору важливою особливістю є можливість подружжям самотійно, на власний розсуд змінювати правовий режим майна, що є спільною сумісною власністю подружжя, в тому числі не тільки наявного майна, але й майна, що може бути набуто сторонами в майбутньому. У даному аспекті між подружжям може бути укладено шлюбний договір, в якому буде визначено правовий режим спільної сумісної та корпоративної власності.

Проте, якщо взяти до уваги момент створення юридичної особи корпоративного типу, то на даному етапі до державної реєстрації юридичної особи засновники мають право укласти засновницький договір, у якому визначити всі права і обов'язки осіб, як засновників юридичної особи, визначити перелік майна, що буде вкладом до статутного капіталу, визначити розмір часток учасників у статутному капіталі тощо. Тому договори про створення корпорацій є не тільки підставою для виникнення корпоративної власності, а й встановлюють правовий режим для неї [8, с. 379]. На відміну від установчих документів, які є локальними актами, що закріплюють легалізацію суб'єкта господарювання, що має виокремлене майно та визначений правовий статус, мету та завдання діяльності, засновницький договір регулює права та обов'язки засновників, спрямовані на створення юридичної особи корпоративного типу та визначення правового статусу учасників цієї юридичної особи з визначення правового режиму корпоративної власності. З даного приводу І. В. Спасибо-Фатєєва зазначає, що законодавством договору про створення товариства не надається значення юридичного факту, що змінив би право-

вий режим спільної сумісної власності подружжя на інший, як це відбувається при укладенні шлюбного контракту, яким може передбачатися спільна часткова власність подружжя [13, с. 200].

Розглядаючи співвідношення права спільної сумісної власності подружжя та їх корпоративних прав, варто згадати й про корпоративний договір, яким врегульовуються права і обов'язки сторін договору щодо управління корпоративними правами, що реалізуються учасниками юридичної особи корпоративного типу. Враховуючи, що нормативне закріплення корпоративного договору має місце тільки щодо ТОВ, ТДВ та АТ, принцип свободи договору все ж дозволяє укладення такого виду договорів в інших юридичних особах корпоративного типу. Тим не менш законодавче бачення щодо предмета, суб'єктного складу, виконання договору окреслено саме в Законі України «Про акціонерні товариства» та Законі України «Про товариства з обмеженою відповідальністю та додатковою відповідальністю».

Якщо проаналізувати ч. 1 ст. 7 Закону України «Про товариства з обмеженою відповідальністю та додатковою відповідальністю», то донедавна сторонами корпоративного договору в ТОВ та ТДВ були виключно учасники товариства. Однак внаслідок змін до Закону України «Про товариства з обмеженою відповідальністю та додатковою відповідальністю», які були внесені Законом України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» № 1667-IX від 15. 07. 2021р. закріплено норму, згідно якої стороною корпоративного договору також може бути саме товариство та треті особи. Вказані зміни дозволяють зробити висновок про те, що нині укладення корпоративного договору є можливим не тільки між учасниками товариства, але й між учасниками та товариством, між учасниками та третіми особами, щодо яких законом не визначено якогось конкретного переліку суб'єктів права. Це можуть бути кредитори, боржники, інші зацікавлені особи, в тому числі й один із подружжя, хто не є учасником юридичної особи корпоративного типу.

У ч. ч. 1, 8 ст. 26-1 Закону України «Про акціонерні товариства» передбачено, що сторонами договору між акціонерами можуть бути акціонери товариства та кредитори. З наведеного ви-

пливає, що перелік сторін договору між акціонерами є вужчим, хоча й передбачає можливість укладення корпоративного договору не тільки між акціонерами, але й третіми особами – кредиторами. Тому, якщо один з подружжя, хто не є акціонером товариства, виступає кредитором по відношенню до іншого з подружжя – акціонера на підставі цивільно-правового договору, то можливість бути сторонами корпоративного договору обох з подружжя не забороняється.

Проте, хоча корпоративний договір може передбачати можливість впливу на управління юридичною особою обох із подружжя у результаті укладення між ними такого договору, тим не менш корпоративний договір не може визначати правовий режим спільної сумісної власності подружжя, а стосується тільки суб'єктивного корпоративного права одного з подружжя – учасника юридичної особи корпоративного типу. Тому саме шлюбний договір є тим договором, що може передбачити умови про правовий режим спільної сумісної власності та умови про її передання у корпоративну власність.

Висновки. Здійснення спільної сумісної власності та корпоративних прав подружжя може визначатися на підставі норм закону, локальних актів юридичної особи та договору. При цьому договірне регулювання порядку здійснення сімейних та корпоративних прав подружжя передбачає можливість укладення шлюбного договору, договору про створення юридичної особи, корпоративного договору тощо. Відмінність шлюбного договору, наприклад, від засновницького договору і корпоративного договору, полягає в тому, що в першому договорі є можливість змінити правовий режим спільної сумісної власності подружжя та / або визначити умови її передання у корпоративну власність, а в другому договорі визначити права та обов'язки засновників, спрямовані на створення юридичної особи корпоративного типу та визначення правового статусу учасників цієї юридичної особи з визначення правового режиму корпоративної власності між ними, а в третьому – умови щодо управління корпоративними правами, що реалізуються учасниками юридичної особи корпоративного типу.

1. Байрачна М. І. *Правова природа шлюбного договору*. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. Том 30 (69) № 3. 2019. С. 45 – 50.
2. Боднар Т. В. *Здійснення подружжям права спільної сумісної власності*. *Вісник Національної академії правових наук України*. № 2 (89). 2017. С. 100 – 109.
3. Вінник О. *Акціонерні угоди*. *Юридична Україна*. № 5. 2010. С. 20 – 27.
4. Дутко А. О. *Поняття та правова природа шлюбного договору*. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки: збірник наукових праць. 2016. № 837. С. 188 – 191.
5. Жорнокуй Ю. М., Сліпченко С. О. *Зловживання корпоративними правами: реалії сьогодення. Десять юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є. В. Васильовського: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 28 травня 2021 р.) [Електронне видання] / відповід. ред. В. І. Труба, упор. А. Л. Святошинок; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова; економ.-прав. ф-т. – Одеса: Фенікс, 2021. С. 87 – 91.*
6. Карнаух Б. *Зловживання правом та його правові наслідки*. *Підприємництво, господарство і право*. № 9. 2020. С. 31 – 36.
7. Киричок А. *Правомочність на отримання частини майна або його вартості в разі ліквідації товариства (ліквідаційна квота)*. *Підприємництво, господарство і право*. № 2. 2020. С. 38 – 41.
8. *Корпоративне право України: проблеми теорії та практики: монографія / Васильєва В. А., Зеліско А. В., Луць В. В., Саракун І. Б., Сіщук Л. В. [та ін.]; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої*. Івано-Франківськ, 2017. 612 с.
9. Кот О. О. *Проблеми здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав: дис. на здобуття наук. ступ. доктора юрид. наук: 12.00.03*. Київ. 2017. 550 с.
10. Саракун І. Б. *Практичні аспекти зловживання правом у товаристві з обмеженою відповідальністю. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Збірник наукових статей*. Випуск 28. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2012. С. 150 – 156.
11. Соколовський М. В. *Межі здійснення корпоративних прав: окремі цивільно-правові аспекти. Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин (21–22 вересня 2012 р., м. Івано-Франківськ): Всеукраїнська науково-практична конференція: Збірник наукових праць / Ред. кол.: О. Д. Крупчан, В. В. Луць, В. А. Васильєва, І. Б. Са-*

- раун. К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012. С. 156 – 158.
12. Спасибо-Фатеева І. В. Механізм здійснення суб'єктивних корпоративних прав. Приватноправові механізми здійснення та захисту суб'єктивних прав фізичних та юридичних осіб: колективна монографія / В. Л. Яроцький, В. І. Борисова, І. В. Спасибо-Фатеева, І. В. Жилінкова та ін. / За наук. ред. проф. В. Л. Яроцького. Х. : Юрайт, 2013. 272 с. С. 70 – 88.
 13. Спасибо-Фатеева І. В. Цивілістика: на шляху формування доктрин: вибр. наук. пр. Х.: Золоті сторінки, 2012. 696 с.
 14. Стефанчук М. О. Межі здійснення суб'єктивних цивільних прав: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. 20 с.
 15. Цікало В. І. Пропорційні та співмірні корпоративні права у проекті Закону України «Про акціонерні товариства». Законодавство про акціонерні товариства: новації та перспективи: Збірник наукових праць за матеріалами XVIII Міжнародної науково-практичної конференції / НДІ приватного права і підприємництва імені акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Київ. – Івано-Франківськ, 2020. С. 121 – 124.
 16. Яворська О. С. Право на дивіденди: бажане та дійсне. Корпоративне право України та країн Європейського Союзу: новели законодавства: Збірник наукових праць за матеріалами XVI Міжнародної науково-практичної конференції / НДІ приватного права і підприємництва імені акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2018. С. 189 – 192.

Позняк В. М. Межі здійснення корпоративних прав подружжя

У статті розкрито наукові підходи до поняття меж здійснення корпоративних прав. Визначено, що межами здійснення суб'єктивного корпоративного права є загальні засади приватного права і акти законодавчого, локального та індивідуального регулювання, спрямовані на визначення способів здійснення корпоративних прав. На основі аналізу загальних меж здійснення цивільних прав розкрито питання про межі здійснення корпоративних прав подружжя. Встановлено, що право вимоги на виплату дивідендів та активів при ліквідації юридичної особи, як майнових складників суб'єктивного корпоративного права, виникає в одного з подружжя – учасника до юридичної особи корпоративного типу після здійснення немайнового суб'єктивного корпоративного права на участь. Це зумовлює трансформацію суб'єктивного корпоративного права учасника в право вимоги до юридичної особи про зобов'язання вчинити дії з

виплати дивідендів та / або активів останньої. Той із подружжя, хто не є учасником юридичної особи корпоративного типу має право тільки на майнові корпоративні права, які трансформувалися у право вимоги про виплату відповідних грошових коштів.

Визначено, що в корпоративному та сімейному праві межі здійснення прав і обов'язків визначаються не тільки нормами законодавства, але й договором. Договірне регулювання здійснення сімейних та корпоративних прав подружжя передбачає можливість укладення шлюбного договору, договору про створення юридичної особи, корпоративного договору тощо. Відмінність шлюбного договору від інших договорів полягає в тому, що в ньому є можливість змінити правовий режим спільної сумісної власності подружжя та / або визначити умови її передання у корпоративну власність. Засновницький договір регулює права та обов'язки засновників, спрямовані на створення юридичної особи корпоративного типу та визначення правового режиму корпоративної власності, а корпоративний договір спрямований на управління корпоративними правами, що реалізуються учасниками юридичної особи корпоративного типу.

Ключові слова: межі здійснення, корпоративні права, подружжя, договір, закон, шлюбний договір, засновницький договір, корпоративний договір.

Pozniak V.M. The Limits Of The Corporate Rights Of Spouses

The article reveals scientific approaches to the concept of the limits of corporate rights. It is determined that the limits of the exercise of subjective corporate law are the general principles of private law and acts of legislative, local and individual regulation, aimed at determining the ways of exercising corporate rights. Based on the analysis of the general limits of the exercise of civil rights, the question of the limits of the exercise of corporate rights of spouses is revealed. It is established that the right to demand payment of dividends and assets in the liquidation of a legal entity as property components of subjective corporate law arises in one of the spouses - a participant to a corporate legal entity after the exercise of non-property subjective corporate right to participate. This leads to the transformation of the subjective corporate right of the participant into the right to claim from the legal entity the obligation to take action to pay dividends and / or assets of the latter. The spouse who is not a member of a corporate legal entity is entitled only to property corporate rights, which have been transformed into the right to demand payment of the relevant funds.

It is determined that in corporate and family law the limits of the exercise of rights and obligations are determined not only by law but also by contract. Contractual regulation of the exercise of family and corporate rights of spouses provides for the possibility of concluding a marriage contract, a contract for the establishment of a legal entity, a corporate contract, etc. The difference between a marriage contract and other agreements is that it provides an opportunity to change the legal regime of joint ownership of the spouses and / or to determine the conditions of its transfer to corporate ownership. The founding treaty regulates the rights and obligations of the founders, aimed at creating a corporate legal entity type and definition of the legal

regime of corporate ownership, and the corporate agreement is aimed at managing the corporate rights exercised by the participants of the corporate legal entity.

Key words: limits of realization, corporate rights, spouses, contract, law, marriage contract, founding contract, corporate contract.

Схаб-Бучинська Т.Я.

ФІКТИВНЕ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

УДК 347.627-058.833

Постановка проблеми. Однією із підстав припинення шлюбу, передбачених статтею 104 Сімейного кодексу України є розірвання шлюбу. Так, розірвання шлюбу, згідно чинного законодавства, провадиться органами державної реєстрації актів цивільного стану у випадку наявності взаємної згоди подружжя, яке не має дітей та за заявою одного із подружжя у разі якщо другий визнаний безвісно відсутнім чи недієздатним, а також у судовому порядку – між подружжям, у яких є діти, незалежно від виникнення між ними майнових спорів.

Однак, пред'явлення до суду позову про розірвання шлюбу чи подання заяви про розірвання шлюбу до органу державної реєстрації актів цивільного стану не завжди викликано реальним бажанням припинити шлюбно-сімейні правовідносини. Іноді це бажання обумовлено метою отримання певних пільг чи інших матеріальних благ, а також уникнення від виконання обов'язків покладених на громадян України. Тому законодавець надав можливість визнавати розірвання шлюбу фіктивним, закріпивши положення статті 108 Сімейного кодексу України, де будь яка заінтересована особа, може звернутися до суду з вимогою про визнання розірвання шлюбу фіктивним, якщо буде встановлено, що чоловік та жінка продовжують разом проживати однією сім'єю і не мали наміру припинити шлюбні відносини [1].

Досліджуючи дане питання, ми виводимо на всезагальне обговорення проблему, яка стосується саме фіктивності розірвання шлюбу та закріпленні на законодавчому рівні положень, які б дозволили врегулювати дану проблему і уникнути законодавчого дисбалансу між інтересами тих із подружжя, які розірвали шлюб